Specialistläkare

från mindre sjukhus på efterlängtad kurs

Gyncancerpatienter genomgår ofta långa behandlingar och träffar under processen många olika läkare – på olika kliniker och mottagningar i landets regioner. Eftersom onkologer och kirurger ”delar på” patienterna krävs det bra samarbete och tydlig kommunikation bland vårdgivarna. På den uppskattade Efterutbildningskursen i Gynekologisk Cancer i oktober fick 25 specialistläkare från mindre sjukhus i hela landet en efterlängtad möjlighet att uppdatera sig om det senaste inom området – och framför allt möjlighet att träffas.

Här gav vi möjlighet till fördjupade diskussioner

”Jag blev färdig specialist 1996 och har en lång undervisningskarriär. Detta var dock första gången som jag, tillsammans med Susanne Malander, var kursledare för specialistläkare från hela landet, en kategori som normalt inte erbjuds så många möjligheter till vidareutbildning.

Det var en mycket duktig och intresserad grupp som ställde bra frågor och vi fick en fin respons.

Vi är vana vid ett regelbundet regionalt samarbete via de multidisciplinära konferenser där kliniker från andra sjukhus deltar tillsammans med gynonkologerna och patologerna från SUS. Vi kirurger sammankallar och administrerar dessa konferenser varje vecka. Dessutom håller vi tillsammans med RCC praktiska endagarskurser för läkare, kontaktsjuksköterskor och övrig personal som arbetar med cancerpatienter.

På den här kursen gavs det möjlighet till fördjupade diskussioner om bland annat nya behandlingar, ökad individuell anpassning, nya prioriteringar och olika etiska dilemman. Det viktigaste var att förmedla praktisk kunskap som det inte går att läsa sig till, saker som inte står i vårdprogrammet – att få hjälp med hur man ska tänka kring vissa patientfall som man inte riktigt kan bli klar över.”

Kursledare: Päivi Kannisto, docent, överläkare, specialist i gynekologi och gynekologisk tumörkirurgi, Skånes Universitetssjukhus, Lund

Den natursköna och hemtrevliga miljön på kursgården Steningevik utanför Märsta gör det till en mycket uppskattad plats för lärande, till exempel efterutbildningskursen Gynekologisk cancer som hölls i mitten av oktober 2022.

Roligt att se att alla var så engagerade

”Det var första gången jag ledde en sådan här kurs och det var verkligen otroligt kul för oss som arbetar på stora centra att träffa kollegor från mindre sjukhus ute i landet. Vi har redan ett tätt samarbete, vi delar ju faktiskt på patienterna, men vi får sällan möjlighet att mötas på det här viset. Att få grotta ned sig i ett ämne i tre dagar hör inte till vanligheterna i vår vardag, numera är det svårt för oss att kunna vara borta från våra jobb.

Det främsta syftet med den här kursen var att förklara för dem som handlägger gyncancer ute i regionerna vad vi på universitetssjukhuset bygger våra behandlingsbeslut på. Att förtydliga vårdprogrammet och få dem att förstå varför vi agerar som vi gör.

Kursupplägget var mycket ambitiöst och det var roligt att se att alla var så engagerade, att alla kom till tals och fick möjlighet att ställa väldigt bra frågor.

Gynekologisk cancer har en stark ställning i den nationella vården, regionerna gör överlag ett bra jobb. Vi kämpar gemensamt för en jämlik vård, att små diagnoser ska behandlas lika överallt. Själv har jag vigt mitt liv åt äggstockscancer och jag anser att damen i Kalix ska få samma vård som damen i Huddinge, det är ett av målen för vårt arbete”.

Kursledare: Susanne Malander,
överläkare, specialist i gynekologisk och allmän onkologi,
Skånes universitetssjukhus, Lund

Inte bara föreläsningar utan även många diskussioner om klinisk praxis och nyttigt nätverkande präglade den intensiva eftertutbildningskursen.

Kunskapsnivån var oväntat hög

”Det var verkligen roligt att möta så engagerade och kunniga kollegor från hela landet. Kunskapsnivån var oväntat hög och det blev många bra resonemang. Jag föreläste om etiologi, utredning och behandling av cervixcancer. Mycket var redan känt, men eftersom vården idag är så centraliserad finns det ett behov av uppdatering för kollegor som arbetar på mindre sjukhus. Det sker en hel del förändringar nu när det gäller screening, strålning och stadieindelning som vi från universitetssjukhusen vill förmedla. Fokus på kursen var att ge deltagarna praktiska råd att ta med sig hem. En viktig sak att lära sig är att arbetssättet kring remisser kan förändras. Idag går remisserna från den initiala utredningen ofta ut för sent av olika skäl. Man vill inte skrämma patienten i onödan utan hellre invänta provsvar, men för att spara tid menar vi att det är bättre att förklarar varför provet tas och därmed förbereda patienten.

Det standardiserade vårdförloppet kräver nya arbetssätt för att ge patienterna vård i tid, därför måste rutinen att ta tillbaka patienten EFTER att provsvaret har kommit in ses över. Detta kräver bättre information vid provtagningstillfället, men också att laboratorierna kan leverera svar snabbare än förr.

Man ska komma ihåg att vårdprogrammet är ett levande dokument som ständigt förändras och att det därför finns ett behov av kunskapsspridning i landet.

Rent allmänt tycker jag att RCC har gjort ett bra jobb med kunskapsspridning via landets processledare. Strukturerna för uppdatering är bra. En positiv utveckling som jag har hört talas om är att flera av landets mindre sjukhus verkar ha organiserat en slags minispecialisering genom att avsätta tid för några medarbetare som har till uppgift att hålla ett särskilt öga på det som händer inom gyncancervården.”

Henrik Falconer, docent, överläkare,
Sektionen för gynekologisk cancer/kirurgi,
Karolinska Universitetssjukhuset

Givande att träffa kollegor och jämföra våra arbetssätt

”Jag har varit färdig specialist sedan 2014 och ansvarar för ett litet cancerteam på tio personer på kvinnokliniken i Halmstad. Tillsammans med en yngre kollega anmälde jag mig till denna kurs för vidareutbildning, då det saknas utrymme i vardagen att uppdatera sig.

Det var en bra sammansättning av kursdeltagare och att möta kollegor från andra delar av landet var mycket givande. Att jämföra arbetssätt och diskutera fall och svårigheter, upplever jag som minst lika lärorikt som föreläsningar.

Hela kursen var mycket intressant och upplägget med en tumörkirurgisk och onkologisk kollega ”sida vid sida” var väldigt lyckat. Det var särskilt värdefullt att få höra om den nya molekylära uppdelningen inom endometriecancer och eventuella konsekvenser för uppföljning och behandling, samt om introduktionen av immunterapi och dess biverkningar. Vi fick även en viktig fördjupning inom cancerrehabilitering, ett eftersatt område, som vi kommer att lyfta med en extrasatsning inom våra kliniker i Halland under 2023.

När det gäller biverkningar var det givande att höra hur kollegorna har hanterat dessa i praxis. Jag tycker att det var en fördel att alla föreläsare var från Sverige och kunde diskutera de svenska riktlinjer och vårdprogram som är relevanta fös oss.

Den största behållningen av kursen var att få uppdatering på bred front, för svenska förhållanden – detta var faktiskt en av de bästa kurser jag har varit på.”

Nina K Billfeldt, gynekolog/överläkare, Halmstad

Kursen guld värd och en riktig kunskapsinjektion

”Eftersom vi inte har någon gynonkolog på sjukhuset utan samarbetar med Norrlands universitetssjukhus i Umeå är en sådan här kurs guld värd för oss. Från vår klinik deltog tre medarbetare och det var väldigt givande att kunna diskutera innehållet med varandra och prata ihop oss om hur vi kan använda det vi lärt oss hemma på kliniken.

Det som intresserade mig mest var avsnittet som handlade om utredning och behandling av sena biverkningar från strålning och cytostatika. Dessutom var det mycket intressant att höra om den intågande immunterapin inom gyncancer och att det kan komma en helt ny arsenal av biverkningar. Nu är vi mer förberedda och vet hur detta ska hanteras.

Den information som förmedlades om vulvacancer har vi också haft direkt nytta av i det kliniska arbetet. Nu vet vi hur viktigt det är att fotografera, och den kunskapen har vi redan börjat applicera. En bild säger mer än tusen ord på en multidisciplinär rond.

Det är bland annat av geografiska skäl och avsaknaden av lättillgänglig onkolog som den här typen av kurs är så viktig. Eftersom vi dagligen fattar beslut som rör patienter med gynekologisk cancer och lotsar fram dem genom vårdapparaten på bästa sätt är behovet av vidareutbildning stort. Vi har multidisciplinära konferenser med Umeå en gång i veckan och möjlighet att ringa vissa tider, men tillgängligheten skulle behöva öka för att undvika olika fördröjningar eller justeringar i pågående cytostatikabehandling. Vi har pratat om att det kanske skulle vara bra med en nationell telefonlinje?

Kursen, som var en riktig kunskapsinjektion, höll mycket hög kvalitet rakt igenom. Möjligen hade det varit värdefullt att få diskutera fler patientfall eftersom vi behöver all slags ”hands on-hjälp.”

Kerstin Haupt, gynekolog, Sunderby sjukhus, Norrbotten

Nya behandlingar ökar behovet av utbildning

”Jag arbetar sedan åtta år med allmän gynekologi. Sista året har det dock alltmer handlat om omhändertagande av patienter med gynekologisk cancer. Och det var också anledningen till att jag anmälde mig till den här kursen, för att få mer kunskap om gynekologisk cancer och stöd i hur vi bäst ska hjälpa dessa patienter.

Den del av programmet som intresserade mig mest var det som handlade om onkologisk behandling. Det är det jag kan minst om, trots att vi förväntas kunna hantera och informera dessa patienter i hög utsträckning.

Med tanke på nya onkologiska behandlingar de senaste åren finns det ett stort behov av vidareutbildning just nu. Generellt finns också ett återkommande behov av tillfällen för uppdatering och avstämning med läkare från universitetssjukhusen.

Kursen täckte in allt jag hade hoppats på. Engagerade föreläsare med ”rätt” nivå på föreläsningarna. Det gav mycket att kunna ställa frågor till erfarna kollegor, särskilt till gynonkologerna.

Jag lärde mig flera saker som jag kommer att ha nytta av i min kliniska vardag. Nu har jag till exempel blivit mer uppmärksam på biverkningar och sena besvär efter onkologisk behandling och vet att det finns behandlingar att pröva. Dessutom känner jag mig tryggare i att ta hand om patienter som behandlas med PD-1-hämmare.

Om något behöver ändras i dagens gyncancervård? Ja,fler gynonkologer skulle inte skada.”

Lina Nilsson, gynekolog, Kvinnokliniken Varberg

Fin respons på kursen gör att vi planerar en ny under 2023

”AstraZeneca har drivit denna typ av kurser för specialistläkare under ett 20-tal år, men det var första gången vi riktade in oss på gynekologisk cancer där vi vet att det finns behov av vidareutbildning. Alla behöver ju utvecklas, även efter avslutad specialistutbildning.

Intresset för att delta på kursen var stort, vi fick tyvärr tacka nej till några eftersom vi ansåg att 25 deltagare var ett lagom antal. Vi gjorde ett medvetet geografiskt urval bland specialistläkare i gynekologi på centralsjukhus och mindre sjukhus från norr till söder.

Målet med kursen var att täcka in hela handläggningsfältet av patienter med gynekologisk cancer med fokus på frågor som rör den kliniska vardagen. Att det finns en bra kommunikation och ett bra samarbete mellan universitetssjukhusen och de mindre sjukhusen är livsviktigt för de gemensamma patienterna som ju ofta går länge på olika behandlingar. Under de här kursdagarna gavs det möjlighet att förklara bakgrunden till beslut som tas på universitetssjukhusen och varför det till exempel är så viktigt att hålla en hög kvalitet på de prover man tar och skickar in till de stora sjukhusen. Kvaliteten på proverna avgör resultatet.

Vi har fått en mycket fin respons på kursen och håller på att planera för en ny under 2023.”

Sofia Waldemarson, kursansvarig, specialist i onkologi, AstraZeneca Nordic

Fick matnyttig inblick i patologernas arbete

”Jag blev färdig specialist inom gynekologi 2004 och har arbetat på kvinnokliniken i Nyköping sedan 2005. Som gynekolog på ett litet sjukhus måste man kunna lite av varje. Vi arbetar brett inom gynekologi /obstetrik på kliniken, vi har till exempel 1 000 förlossningar per år. Det finns ingen gynonkolog här, men på onkologmottagningen arbetar en grupp onkologiskt specialiserade sjuksköterskor. Vi ger cytostatikabehandling i Nyköping men alla ordinationer görs via Gynonkologen i Uppsala och Örebro. Alla cancerfall hanteras via ett mycket välfungerande samarbetsavtal med dessa två gynonkologiska kliniker, med bland annat regelbundna multidisciplinära konferenser och hög tillgänglighet per telefon.

Jag anmälde mig till den här kursen för att det är ont om vidareutbildningar inom gynonkologi för färdiga specialister. Vi som arbetar på bassjukhus – och inte på stora specialiserade centra – måste ju också hänga med i utvecklingen och skaffa oss kunskap om de senaste nya behandlingarna, immunterapi med mera. Ju mer vi lär oss, desto mer kan vi hjälpa cancerpatienterna.

Det som intresserade mig mest på kursen var avsnittet om patologi, att få lära sig mer om hur preparaten hanteras och att man kan skicka proverna på ett annat sätt. Det är ju sällan man träffar patologer och det har varit svårt att förstå varför det tar så lång tid att få provsvar. På kursen, som överlag höll en hög och bra nivå, fick vi bra förklaringar till detta, en inblick i hur de arbetar. Denna nya kunskap kommer jag att ha nytta av i min kliniska vardag.”

Waiman Coh, gynekolog, Kvinnokliniken, Nyköping

Ambitiöst upplägg – många föreläsare

Kursen, som hölls på Steningevik i Märsta mellan den 12 och 14 oktober, hade 25 deltagare från hela landet och det ambitiösa kursupplägget innehöll bland annat föreläsningar om vulvacancer, cervixcancer, patologiprover, ovarialcancer, trofoblastsjukdom, strålbehandling, endometricancer, hereditet och biverkningar. Dessutom diskuterades en rad olika patientfall.

Kursledare var Susanne Malander, gynonkolog och Päivi Kannisto, tumörkirurg, båda arbetar på Skånes universitetssjukhus i Lund.

Medverkande föreläsare:

- **Katja Bohlin**, överläkare Sahlgrenska Universitetssjukhuset
- **Kristina Hellman**, docent, överläkare, Sektionen för Gynekologisk Cancer, Karolinska Universitetssjukhuset
- **Henrik Falconer**, docent, överläkare, Sektione för Gynekologisk Cancer, Karolinska Universitetssjukhuset
- **Gabriel Lindahl**, överläkare, Onkologiska kliniken, Universitetssjukhuset i Linköping
- **Ulrika Joneborg**, överläkare, Sektionen för Gynekologisk Cancer, Karolinska Universitetssjukhuset
- **Maria Bjurberg**, docent, överläkare, Onkologiska kliniken, Skånes universitetssjukhus i Lund
- **Ulrika Ottander**, docent, överläkare, Kvinnokliniken, Norrlands universitetssjukhus, Umeå
- **Josefin Fernebro**, biträdande överläkare, Sektionen för Gynekologisk Cancer, Karolinska Universitetssjukhuset
- **Annika Holmqvist**, överläkare, Onkologiska kliniken, Universitetssjukhuset i Linköping
- **Jan Persson**, professor, överläkare, Kvinnokliniken, Skånes universitetssjukhus i Lund
- **Caroline Lundgren**, överläkare, Sektionen för Gynekologisk Cancer, Karolinska Universitetssjukhuset
- **Anna Måsbäck**, överläkare, Labmedicin, patologi, Skånes universitetssjukhus
- **Malin Båtsman**, överläkare, Klinisk patologi, Norrlands universitetssjukhus, Umeå

Kursen arrangerades av AstraZeneca Nordic.

EVELYN PESIKAN,
FRILANSJOURNALIST OCH
MEDICINSK SKRIBENT

FOTO: HÅKAN FLANK